

Vytautas Landsbergis

În 1989, în cadrul lucrărilor Congresului deputaților poporului din URSS de la Moscova, activa o comisie autorizată să aprecieze acordul semnat în 1939 de către Uniunea Sovietică și Germania. În componența ei fuseseră cooptați și câțiva reprezentanți ai RSS Moldova. Aceștia sprijineau, firește, poziția deputaților baltici care condamnau înțelegerile secrete dintre cele două state, dar încercările lor timide de a include în textul rezoluției alături de Țările Baltice și denumirea Basarabia sau Moldova nu au avut sorți de izbândă. Atât în perioada la care mă refer, cât și mai târziu moldovenii au suferit prejudicii din lipsa unei coeziuni interioare, oscilând între opțiunea recunoașterii raptului Basarabiei din trupul României și a aspirațiilor unei eventuale reuniri sau crearea Republicii Moldova cu un statut de stat independent.

Deși divergențele în cauză mai continuă și astăzi, după o perioadă îndelungată de dominație a Partidului comunistilor, ultimele alegeri parlamentare au oferit forțelor de centru și dreapta șansa de a prelua puterea: o coaliție compusă din patru partide au format o majoritate precară, forțând partidul comunistilor să treacă în opoziție.

Sfășiată în bucăți și mai săracă decât toate celelalte țări ale Europei, Moldova de azi și-a revenit întrucâtva, făcându-și publice adevăratele aspirații. Noua coaliție guvernamentală are un nume foarte sugestiv - „Alianța pentru Integrare Europeană”. În pofida boicotului comunistilor care lipsesc din sala ședințelor parlamentare pe parcursul a 17 săptămâni, alianța a reușit să desemneze Președintele legislativului, să formeze guvernul și să lanseze o serie de reforme. Grație aceluiași boicot parlamentul nu poate întruni o majoritate simplă de voturi și ca urmare nu a izbutit să aleagă Președintele țării, din care motiv urmează să fie dizolvat.

Replica Președintele parlamentului Mihai Ghimpu, care conform prevederilor Constituției exercită și funcția de Președinte interimar al statului, a fost cea a unui conducător cu „braț viguros”. Domnia sa a lansat ideea organizării unui referendum în temeiul căruia Constituția ar putea fi modificată. Inițiativa în cauză a fost aprobată și sprijinită de către parlament după care Președintele a declarat că va dizolva legislativul numai după referendum și că data noilor alegeri parlamentare va coincide cu data alegerilor prezidențiale directe.

Altfel zis Moldova a ajuns la o răspântie, urmând să aleagă calea de dezvoltare europeană sau să rămână în continuare un satelit al Rusiei cu o Transnistrie ocupată și împănată de pacificatori.

O trecere în revistă a istoriei Lituaniei din ultimii timpi sugerează ideea mai multor afinități. După 20 de ani de tergiversări Moldova a intrat într-un proces de primeniri și dorește să-și ia destinul în propriile mâini. Ar putea-o abate din acest făgaș o nouă discordanță în interior (spre exemplu scindarea Alianței pentru Integrarea Europeană), o eventuală revenire la putere a comunistilor sau o intervenție excepțională a Rusiei în cazul în care aceasta ar opta pentru dezlănțuirea unui nou război. Dorim succes acestui popor prieten cu un destin similar destinului nostru și mă întorc cu gândul la o seamă de evenimente care au avut loc acum 20 de ani în urmă și la altele mai recente.

În 31 mai 1990 parlamentul RSS Moldova a adoptat o rezoluție prin care recunoștea independența proaspăt redobândită a Lituaniei, parlamentul și Guvernul acestei țări și condamna blocada Lituaniei impusă de către Kremlin.

În 10 iunie 1990 la Chișinău a fost dat publicității răspunsul Lituaniei – scrisoarea lui V. Landsbergis adresată Președintelui Consiliului Suprem al Moldovei Mircea Snegur:

Salutăm bucuroși și cu grațitudine noutatea parvenită din Moldova referitoare la adoptarea deciziei de a recunoaște Parlamentul și Guvernul Republicii Lituania independente și de a condamna blocada impusă Lituaniei.

Evenimentele din Moldova și Lituania au un caracter ireversibil și constituie o parte componentă a procesului de democratizare a Europei de Est.

Sperăm ca în viitorul apropiat țările noastre vor colabora în calitate de parteneri independenți și de membri cu drepturi egale a Comunității Europene.

Două zile mai târziu la Moscova, în cadrul ședinței Consiliului federației convocate în prezența lui M. Gorbaciov, M. Snegur a avut curajul de a sprijini protestul lui V. Landsbergis privitor la blocada impusă de către autoritățile sovietice. Gestul în cauză mai constituie și astăzi o replică elocventă la adresa celor care preferă să stea la adăpost și să nu „tachineze ursul” supărat.

Din păcate în Moldova au intervenit o serie de circumstanțe nefavorabile în virtutea cărora dezideratul nostru exprimat acum 20 de ani nu s-a materializat, păstrându-și actualitatea până în ziua de azi.

În a doua jumătate a lunii iunie, Președintele parlamentului Moldovei, care a participat la festivitățile noastre organizate în data de 11 martie la Vilnius în calitate de Președinte interimar al statului, a emis un decret de o importanță politică excepțională prin care revendică retragerea „necon condiționată, urgentă și transparentă” a armatei ruse de pe teritoriul Moldovei. (Să ne amintim de importanța documentului final adoptat în cadrul conferinței conducătorilor de state de la Helsinki în 1992 care impunea retragerea „imediată, regulamentară și definitivă” a trupelor militare străine din Țările Baltice).

Prin același decret președintele Mihai Ghimpu a declarat 28 iunie drept zi a comemorării ocupației sovietice drept care la mormintele victimelor represaliilor sovietice în fiecare an vor fi depuse flori, în instituțiile de stat vor fi ținute minute de reculegere, iar în școli „ore de comemorare a victimelor”. În centrul al orașului, în Piața Marii Adunări Naționale va fi înălțat un monument dedicat memoriei victimelor regimului comunist. În data de 28 iunie, în cadrul unei ședințe parlamentare urma să fie citit raportul oficial al Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din R. Moldova, dar discordanta din interiorul coaliției a impus amânarea citirii raportului în cauză până în 2 iulie.

În ultimul timp circulă zvonuri intimidante pentru unii politicieni potrivit cărora vor fi interzise simbolurile comuniste și chiar partidul comunist. Autoritățile ruse și mas media de stat au reacționat cu o explozie de furie și injurii, amenințări și revendicări de a abroga decretul „profanator” al lui M. Ghimpu, la care Președintele interimar a răspuns cu un refuz categoric. Adversarii săi evită subiectul ocupație, preferând să discute despre un „destin istoric comun” și să abordeze o gândire pragmatică spre „a nu prejudeca interesele de stat”. Comuniștii blamează „extremismul” și se declară gata să apere democrația. O poveste veche și mult prea bine binecunoscută!